

Konferencija *Men and Books: From Microorganisms to Megaorganisms*

St. Pölten, Austrija, 28. travnja – 1. svibnja 2014.

U St. Pöltenu je od 28. travnja do 1. svibnja 2014. godine održana konferencija pod nazivom *Men and Books: From Microorganisms to Megaorganisms*. Na konferenciji su bili prisutni sudionici i predavači iz Austrije, Velike Britanije, Slovenije, Italije, Češke, Poljske, Nizozemske, Grčke, Španjolske, Rumunjske, Rusije pa sve do Latvije, Armenije i Indije. Cilj kongresa bila je razmjena znanja i novih iskustava na području konzerviranja i restauriranja.

Konferencija je započela uvodnim predavanjima koja su održali kolege iz Češke: Zdeněk Nešpor: *Silesian Protestants within the context of the Early Modern Habsburg Monarchy* i Blanka Altová: *Protestant church architecture in the Early Modern Habsburg Monarchy* govoreći o arhitekturi protestantske crkve iz doba rane Habsburške Monarhije, te o utjecaju protestanata na samu Habsburšku Monarhiju. Ostatak dana bio je posvećen ranomu prepoznavanju infekcije i borbi protiv mikrobioloških uzročnika oštećenja. Asish Patil (*Traditional preventive conservation of paper*) iz Indije i Joanna Karbowska-Berent (*When is it necessary to disinfect paper-based cultural heritage*) s instituta Nikola Kopernik iz Poljske naglasili su prije svega koliko je bitna preventivna zaštita građe, odnosno čuvanje građe pri preporučenim vrijednostima relativne vlažnosti temperature kako uopće ne bi došlo da razvoja mikroorganizama. Međutim, ako dode do infekcije, tada je vrlo bitno rano prepoznavanje inficiranog materijala kako bi se što prije moglo krenuti s dezinfekcijom i dezinfekcijom. Blok predavanja koja su održali John Havermans, Rene Dekker i Ron Sportel (*Mercuric chloride, a historic biocide killing insects, mould, paper and more*) iz Nizozemske, Bogdan Filip Zarek (*The ethylene-oxide disinfection system of the National Library of the Poland-Summary of over 12 years of activity*) iz Poljske te Patricia Engel (*Ethylene-oxide for book fumigation*) iz Austrije podsjetili su nas na različita sredstva koja su se koristila kroz povijest za suzbijanje rasta i razvoja mikroorganizama, poput živinog-klorida i etilen oksida. Većina tih biocida (insekticida i pesticida) više se ne koristi ili se koristi u izuzetno rijetkim slučajevima jer su štetni po zdravlje ljudi, a štetno djeluju i na arhivsku građu. Stavlja se naglasak na preventivnu zaštitu, a ako je uistinu potrebna dezinfekcija, kao sredstvo se preporuča 70% etanol. Kolege iz Praga Michal Ďurovič, Kristyna Boumova i Klara Drabkova (*Effect of γ -radiation to micromycetes and paper support*) iz Češke su na tu temu prezentirali mogućnost uporabe γ -zračenja u svrhu dezinfekcije i dezinfekcije. Važno je spomenuti kako se danas sve više ispituje mogućnost uporabe γ -zračenja za suzbijanje rasta mikroorganizama. Mišljenja su podijeljena u vezi te metode i potrebna su još velika ispitivanja kako bi se utvrdio stvarni utjecaj γ -zraka na arhivsko i knjižnično gradivo.

Sljedeći dan teme su bile posvećene tehnikama uvezivanja i problematici samog restauriranja. U prvom bloku jutarnjih predavanja Sonsoles Gonzalez i

Teresa Espejo Arias (*The Arabic manuscripts collection of the School of Arabic Studies of Granada, Spain (SCIC)-Study of the bookbinding structure*) sa Sveučilišta u Granadi pokazali su način na koji su bili uvezani arapski rukopisi iz kolekcije koja je u vlasništvu Škole arapskih studija iz Španjolske. Slijedila su predavanja vezana za problematiku uveza koji su održali Arthur Green, Simon Haigh i Andrew Honey (*"Met by chance"-A group of nine books bound for the Bodleian Library in February 1624 by William Wildgoose of Oxford*) iz Velike Britanije prezentirajući uveze koje je napravio William Wildgoose 1624. godine na devet knjiga, koje se trenutačno čuvaju u Bodleian knjižnici. Maria Kalligerou (*The continuity of the Georgian book-binding tradition as seen through a 17th century manuscript*) svojim predavanjem nas je upoznala s načinom uvezivanja knjiga kroz 17. stoljeće.

Nakon problematike uveza ostali dio dana slijedile su prezentacije zahtjevnih restauratorskih radova na značajnim povijesnim objektima. Nikolas Sarris (*The Conservation of a 13th century illuminated Byzantine manuscript from Kafalonija*) posvetio je svoje predavanje konzerviranju iluminiranih bizantskih rukopisa iz 13. stoljeća. Kolegica iz Slovenije Jedert Vodopivec (*Conservation of a copy of the Dalmatin Bible*) pokazala nam je na koji način je restaurirana i konzervirana kopija *Dalmatinske Biblije*, a kolegice iz Finske Liisa Valkeapää i Marleena Vihakara (*Conservation of two 19th century pastel paintings on parchment, introducing a 3D tensioning mould*) pokazale su nam kako su riješile problem restauriranja i konzerviranja dva pastelna crteža na pergameni. Pored toga bilo je još izuzetno zanimljivih predavanja. Ekaterina Pasnak (*Practical application of an old method: Reduction of foxing spots in paper through a combination of chelating agents (EDTA, DTPA) and reducing bleaches (sodium borhydride and sodium dithionite)*) govorila je o mogućnosti uklanjanja foksinga uz pomoću kelatnih spojeva EDTA i DTPA (u kombinaciji s natrijevim borhidridom) koji tvore komplekse sa željeznim i bakrenim ionom. Osim za uklanjanje foksinga pomoću navedenih spojeva, moguće je uklanjanje i obojenja s dokumenata koja su nastala uslijed djelovanja plijesni. Treba spomenuti i predavanje koje je održala kolegica iz Restauratorskog zavoda Andreja Dragojević (*The conservation of two large format cartoons for wall paintings in the Djakovo Cathedral*) u kojem je prikazano na koji su se način restaurirale dvije zidne slike izuzetno velikih formata iz Đakovačke katedrale.

Zadnji dan predavanja posvećen je digitalizaciji i primjeni nedestruktivnih kemijskih i fizikalnih metoda u svrhu ispitivanja i istraživanja. Od Cristine Cicero (*Active infrared thermography: recent applications to the study of bookbinding's structures and materials*) iz Italije saznali smo koje je sve informacije o objektu moguće dobiti primjenom infracrvene termografije. Velik naglasak stavljen je na dokumentaciju i digitalizaciju. Aurelije Martin (*A new digital tool to identify and record decorated papers: The Ligatus Decorated Paper project*) iz Velike Britanije te Fabian Hollaus, Melanie Gau i Robert Sablating (*Digitalization and enhancement of historic manuscripts*) iz Austrije pokušali su pronaći što bolja rješenja za samu tehniku dokumentiranja, i optimalne uvjete za čuvanje medija na kojem su pohranjene

dokumentirane informacije o pojedinom objektu. Prikazane su nove metode koje se koriste za dokumentiranje, a kolege iz Rusije S. A. Diobrusina, N. I. Podgornaya i V. M. Tsitovic (*Preservation of information on compact discs with a metal-ceramic recording layer*) su prezentirali nove materijale od kojih se izrađuju diskovi na kojima su zapisi pohranjeni, sve to s ciljem izrade što kvalitetnije i potpunije dokumentacije o pojedinom objektu, i sa zadatkom što dužeg očuvanja nosioca zapisa. Nakon spomenutih predavanja Ilona Tepolouhova (*Digitalisation of 13th-17th century wax seals in the National Archives of Latvia*) iz Latvije prezentirala je na koji način je provedena digitalizacija voštanih pečata u vlasništvu Nacionalnog muzeja Latvije. Zadnje predavanje koje je održano na konferenciji bilo je na temu masovne neutralizacije (*New mass deacidification procedure in the frame of the project DEACIMIC*) u sklopu projekta DEACIMIC, a održali su ga Peter Leerkamp i Gerald Megens iz Nizozemske. Proces takve masovne neutralizacije odvija se uz pomoć otopine CO₂, a tim se procesom osim deacidifikacije ubijaju i mikroorganizmi, čisti se papir, osigurava se alkalna rezerva i ojačava struktura papira. Kongres je završio prikazivanjem filma u kojem su već spomenute kolege iz Slovenije prikazali na koji su način konzervirali kopiju *Dalmatinske Biblije* iz 1584. godine.

Na kraju možemo reći kako je kongres obuhvatio izuzetno raznoliku problematiku vezanu za različite i vrlo zahtjevne konzervatorsko-restauratorske radove. Naglasak je stavljen kako na važnost preventivne zaštite tako i na dokumentiranje i digitalizaciju. Jer koliko je važno spriječiti i usporiti degradaciju arhivskog i knjižničkog gradiva, vrlo bitno je sačuvati od propadanja i medij na kojem je zapisana informacija o spomenutom gradivu.

Marijana Mimica Tkalčec